

П И К Л А :

За Црну Гору на годину и круна, на по године 4 круне.
 За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.
 За све остале земље годину 20 франка у злату, на по године 10 франка у злату.
 Претплата се прима само у годишњи и полугод. роковима.
 Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштом, само и неопредмелим административним „Гласом Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручије, г. Вољо Рамадановићу, К. Ц. агенту у Нотр.
 Дошло се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.
 За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара.

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина ријешила и да смо Ми потврдили и потврђујемо

ЗАКОН

О

ТРГОВИНИ И ПЛОВИДБИ

ИЗМЕЊУ

ЦРНЕ ГОРЕ И ЊЕМАЧКЕ ЦАРЕВИНЕ.

Његово Краљевско Височанство Књаз Црне Горе с једне стране и Његово Величанство Цар Њемачке, Краљ Пруске с друге стране, задахнути жељом да развију трговинске односе између двије Државе склапањем трговинског и пловидбеног уговора, ступили су на ту сврху у преговоре и наименовали су своје пуномоћнике, и то:

Његово Краљевско Височанство Књаз Црне Горе: господина Лазара Томановића, председника Свога Министарског Савјета, Свога Министра Правде и Заступника Свога Министра Иностранних Дјела;

Његово Величанство Цар Њемачке, Краљ Пруске: господина од Пилгрим Балтази-а, Свог Министра Резидента при Двору Његовог Краљевског Височанства Књаза Црногорског, који су, пошто су своја пуномоћства један другом саопштили и нашли за уредна, уговорили следеће одредбе:

Чл. 1.

Поданици, као и производи пољопривреде и индустрије обију Држава на земљишту њиховоме уживаће узајамно повластице народа највише повлашћеног у колико се то односи на настанивање њихових држављана, на трговину и пловидбу, на увоз, извоз и превоз и у опште на наплату царине и трговачких послова као и трговачких и индустријских предузећа, а тако и на наплату такса на исте.

Чл. 2.

Овај уговор ступа у живот мјесец дана после измјене ратификација и важиће до 31. децембра 1917.

У случају да ни једна од уговарајућих страна не нотифицира дванаест мјесеца прије но што истекне рок, намјеру да откажује овај уговор, исти ће остати на снази до истека једне године, од дана кад га једна или друга уговарајућа страна буде отказала.

Чл. 3.

Овај уговор ратификовати ће се и ратификације измијенити што прије буде могуће на Цетињу.

Son Altesse Royale le Prince de Monténégro d'une part, et Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse d'autre part, désirant développer les relations commerciales entre les deux Etats par la conclusion d'une Convention de commerce et de navigation, sont entrés en négociations à cet effet et ont nommé pour Leurs Plénipotentiaires, savoir:

Son Altesse Royale le Prince de Monténégro: Monsieur Lazar Tomonovitch, Son Président du Conseil des Ministres, Ministre de la Justice et Ministre des Affaires Etrangères ad interim, et

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse: Monsieur von Pilgrim Baltazzi, Son Ministre Resident près Son Altesse Royale le Prince de Monténégro, lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Article 1.

Les sujets et les produits du sol et de l'industrie de chacun des deux Pays jouiront réciproquement, dans le territoire de l'autre, du traitement de la nation la plus favorisée en ce que touche l'établissement des nationaux et en matière de commerce et de navigation, tant pour l'importation, l'exportation et le transit, et, en général, tout ce qui concerne les droits de douane et les opérations commerciales que pour l'exercice du commerce ou des industries et pour le paiement des taxes qui s'y rapportent.

Article 2.

La présente Convention entrera en vigueur un mois après l'échange des ratifications, et demeurera exécutoire jusqu'au 31. décembre 1917.

Dans le cas où aucune des Parties contractantes n'aurait notifié douze mois avant l'échéance de ce terme son intention de faire cesser les effets de la Convention, cet arrangement continuera à être obligatoire jusqu'à l'expiration d'une année à partir du jour où l'une ou l'autre des Parties contractantes l'aura dénoncée.

Article 3.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Cettigné le plus tôt que faire se pourra.

За истинитост овога, пуномоћници обију страна потписали су овај уговор и ставили своје печате.

Састављено на Цетињу у два примјерка 18. јуна 1907. год.

(М. П.) Др. Л. Томановић с. р.

(М. П.) од Пилгрим Балтази с. р.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs ont signé la presente Convention et y ont apposé le sceau de leurs armes.

Fait à Cettigné en double exemplaire le 18. juin 1907.

Dr L. Tomonovitch

von Pilgrim Baltazzi

Препоручујемо Нашем Министру Финансија, да овај закон обнародује и свима Нашим Министрима, да се о извршењу његовом, колико се кога тиче, старају; властима пак заповиједамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковавају.

Цетиње, 20. јануара 1908. г.

(М. П.)

Видио и ставио државни печат:
 Чувар државног печата,
 Председник Мин. Савјета,
 Министар Правде и
 Заступник Министра Иностр. Дјела,
 Др. Л. Томановић с. р.

НИКОЛА с. р.

Председник Министар. Савјета,
 Министар Правде и
 Заступник Мин. Иностр. Дјела,
 Др. Л. Томановић с. р.
 Министар Унутрашњих Дјела,
 В. Лакић Војводић с. р.
 Министар Војни, Генерал-ађутант,
 Бригадир Митар Мартиновић с. р.
 Министар Финансија и Грађевина,
 Душан Вукотић с. р.
 Министар
 Просвјете и Црквених Послова,
 Ј. С. Пламенац с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина ријешила и да смо Ми потврдили и потврђујемо:

ЗАКОН

О

измјени и допуни закона о уређењу Државног Савјета од 29. јуна 1906. године.*

Члан 1.

Члан 13. закона о уређењу Државног Савјета мијења се и гласи: Главни секретар води записник на савјетским састанцима; он води књигу у коју записује начелна рјешења и одлуке Државног Савјета; потписује акте савјетске према прописима закона о пословном реду у Државном Савјету; настојава да сви савјетски чиновници своју дужност тачно врше и да у канцеларији влада ред.

Он рукује рачунима Државног Савјета и одговоран је, као рачунополагач Главној Државној Контроли.

Он може бити по потреби придружен савјетским сједницама као члан замјеник и давати свој глас.

У његовом одсуству заступа га најстарији по реду чиновник у Државном Савјету, с тим изузетком, што он не може бити у никаквом случају придружен савјетским сједницама као члан замјеник и давати свој глас.

Члан 2.

Овај закон ступа на снагу, кад га Књаз Господар потпише.

* У броју 4. „Гласа Црногорца“ од 26. јануара о. г. погрешно је био оштампан овај Закон, с тога се сад поново штампа. Уредништво.

Препоручујемо свима Нашим Министрима, да овај закон обнародују и о извршењу његову се старају, властима заповиједамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковавају.

Цетиње, 26. јануара 1908. г.

НИКОЛА с. р.

Видио и ставио државни печат,
 Чувар државног печата,
 Председник Министарског Савјета,
 Министар Правде и
 Заступник Министра Иностр. Дјела,
 Др. Л. Томановић с. р.

Председник Министарског Савјета,
 Министар Правде и
 Заступник Министра Иностр. Дјела,
 Др. Л. Томановић с. р.
 Министар Унутрашњих Дјела,
 В. Лакић Војводић с. р.
 Министар Војни, Генерал-ађутант,
 Бригадир Митар Мартиновић с. р.
 Министар Финансија и Грађевина,
 Душан Вукотић с. р.
 Министар
 Просвјете и Црквених Послова,
 Ј. С. Пламенац с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног а по саслушању Нашег Министарског Савјета ријешили смо и рјешавамо: да се артиљеријски бригадир Јово Мартиновић стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Наш Министар Војни и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Ријека, 31. фебруара 1908. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
 бригадир Митар Мартиновић с. р.
 Министар Финансија и Грађевина,
 Душан Вукотић с. р.

МИ НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела постављамо:

у поштанско-телеграфском одељењу Министарства
Унутрашњих Дјела:

за писара II класе Милана Врчевића;

у цетињској поштанско-телеграфској станици:
за поштара-телеграфисту VI класе
Станка Лазовића;

у ријечкој поштанско-телеграфској станици:
за поштара-телеграфисту VI класе Ни-
колу Пејовића;

у данилоградској поштанско-телеграфској станици:
за поштара-телеграфисту VI класе Ра-
дована Драговића.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека
изврши овај указ.

Ријека, 1. фебруара 1908. год.

НИКОЛА с. р

Министар Унутрашњих Дјела
В. Ланић Војводић с. р.

МИ НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Стево Јовићевић, поштар-телеграфиста друге класе улцињске поштанско-телеграфске станице, на основу члана 45. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Наш Министар Унутрашњих Дјела и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Ријека, 1. фебруара 1908. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
В. Ланић Војводић с. р.
Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Богдан Ђурашковић, поштар — телеграфиста четврте класе цетињске поштанско-телеграфске станице, на основу члана 45. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Наш Министар Унутрашњих Дјела и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Ријека, 1. фебруара 1908. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
В. Ланић Војводић с. р.
Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Милан Контић, секретар друге класе управног одељења министарства унутрашњих дјела, на основу члана 49. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе у интересу исте.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

Ријека, 1. фебруара 1908.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела:
В. Ланић Војводић с. р.

ИСПРАВКА

У указу, оштампаном у б. броју „Гласа Црногорца“ од 2. фебруара о. г., ушљед погрешног преписа оштампано је да се производе у чин пјешадијских потпоручника: Благота Радовић, Лука Вујић, Секуле Ујкић и Алекса Бојовић, а треба да гласи: *Благота Радовић, Лука Вујић, Сокол Ујкић и Алекса Бојовић* — што се овим исправља.

Из канцеларије Министарства Војног, 8. фебруара 1908. године, на Цетињу.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— Њихова Краљевска Височанства Престолонашљедник и Пре-

столонашљедница отпутовали су у четвртак за иностранство преко Беча, гдје ће се задржати неколико дана.

— Њ. В. Књагињица Ксенија отпутовала је у прошлу недјељу у Кан код Њ. В. В. Књаза Мирка и Књагиње Наталије.

— Г. Ј. Јовановић, оvd. дипломатски заступник Краљевине Србије и госпођа Јовановићка давали су у понедјељник дине, на комес у присуствовали председник Министарског Савјета г. Др. Л. Томановић с начелником г. С. Рамадановићем и чланови оvd. дипломатског кора с госпођама.

— Серкиз Балијан ефенди, отомански консуо у Бару и Улцињу, премјештен је у истом својству у Подгорицу, а Петропуло ефенди, досадашњи консуо у Подгорици, премјештен је у истом својству у Халкис.

— Киркор ефенди, отомански консуо у Халкис, постављен је за отоманског консула у Бару и Улцињу.

ЗАПИСНИК XXIII РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ држане 31. децембра 1907. год.

Председавао председник
Лабуд Гојнић
секретар
Милутин Татар

Почетак у 4 сата послје подне.

Од стране књ. владе присутни г. г. министри: Д-р Томановић, Мартиновић, Војводић и Вукотић.

Председник отвара XXIII. редовну сједницу.

Секретар Татар чита записник XXI. редовне сједнице, који је Скупштина без примједбе примила.

Секретар Поповић чита два указа Њ. Кр. В. Књаза Господара, по којима се овлашћује г. министар унутрашњих дјела, да може поднјети Народној Скупштини на одобрење приједлоге: да се бригадиру Јову Мартиновићу, обласном управитељу у пензији, и фамилији пок. Марка Газиводе, бившег шефа обласне жандармерије у Подгорици, издају у виду сталне помоћи разлике које су између њихових законом стечених пензија и систематских плата.

Даље чита извјешће г. министра — председника, са којим Скупштини саопштава, да је Њ. Кр. В. Књаз Господар благоизволио санкционисати закон о продужењу једне дванаестине буџета расхода од 1907. за мјесец јануар 1908. г.

Прелази се на дневни ред.

Председник напомиње, да је на прошлој сједници завршен начелни претрес буџета, али ушљед недовољног броја посланика није се могло приступити гласању, на ставља на гласање у смислу чл. 146. пословника приједлог буџета у начелу са извјештајем финансијског одбора, који ће послужити при претресу у појединостима истог, — што је Скупштина једногласно усвојила.

Сједница је закључена у 4^{1/2} сата послје подне, а друга је заказана за 2. јануара 1908. год. у 8 сати прије подне са дневним редом:

Претрес буџета прихода и расхода за 1908. у појединостима и с додатком: одговори г. г. министара на поједина питања и интерпелације народних посланика.

Председник,
Лабуд Гојнић.
Секретар,
Милутин Татар.

ЗАПИСНИК XXIV РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ држане 2. јануара 1908. год.

Председавао председник
Лабуд Гојнић
Секретар
Крсто Поповић

Почетак у 9^{1/4} сати прије подна.

Присутни сви чланови књ. владе.
Председник отвара XXIV редовну сједницу.

Секретар Поповић чита у изводу молбу Јована Грчића — Кријалије, из Никшића, а затим чита неке честитке упућене Народној Скупштини приликом Нове — 1908. — Године.

Председник саопштава, да је Њ. Кр. Височанство Књаз Господар благоизволио изразити своју захвалност и благонаклоност Народној Скупштини на њеном честитању, изјављену преко њега и 5 посланика приликом Нове, 1908., Године, чему се Скупштина одазвала са Живио!

Прелази се на дневни ред — на претрес буџета у појединостима.

Председник мисли, да би најприје требало претрести и ријешити расходе

па онда приходе, јер се ови имају доћеривати према расходима, па позива извјестиоца финансијског одбора да приступи читању.

Извјестилац Ристо Бошковић чита раздио I, главу I, партију 1., позиција 1—2., а затим чита партију 2., позиција 1., што Скупштина усваја по пројекту владину.

Извјестилац чита главу II, партија 3., позиција 1., гдје је одбор предложио уштеду од 2,000 круна.

Ј. Спасојевић напомиње, да ће Скупштина у идућој сесији имати много посла на доношењу нових закона, па мисли, да се не може учинити уштеда, коју је одбор предложио.

Извјестилац Саво Вулетић вели, да су у овој партији предвиђени скупштински трошкови од састанка у 1908. години до почетка год. 1909. и да је одбор узео да ће ту бити свега 70 дана, па држи, да нема никакве бојазни, да ће Скупштина више потрошити, но је предложено, а ако би иста наставила свој рад у 1909. г., онда ће то доћи у буџет за ту годину.

Ћ. Милановић слаже се са г. Спасојевићем.

Извјестилац Р. Бошковић вели, да одбор није имао у виду суфицит, па да може у поједине партије расхода остављати више но је и потреба, већ је гледао да успостави буџетску равнотежу према смањеним приходима.

Министар фин. Д. Вукотић напомиње, да се практиковало, да продужење сесије из једне у другу годину пада на терет оне, у којој сесија почиње, према чему вели, ако се идућа сесија продужи за 1909. год., онда ће ти трошкови пасти 1908. г., па мисли да ће и предложена сума бити мала, а камо ли да се уштеда на истој чини.

Извјестилац Вулетић слаже се са г. мин. Вукотићем у томе, да се практиковало, да ако се сесија настави из једне године у другу, трошак иде на рачун прве године; али држи да то није правилно, већ што се троши једне године да иде на буџет исте, како је одбор и узео.

М. Мијушковић слаже се са г. Вулетићем, јер је буџетска година од 1. јануара једне, па до 1. јануара искључно друге године.

Министар Вукотић налази погрешним мишљење г. г. Вулетића и Мијушковића, јер може се десити случај да Скупштина продужи свој рад, као и може наступити да се исцрпи предвиђена сума, у којем случају би се морао тражити накнадни кредит.

М. Мијушковић објашњава се са министром фин. и грађевина и вели, да га г. министар финансија није разумио, иначе не би његово мишљење назвао погрешним.

Извјестилац Вулетић напомиње, да нема никакве бојазни, да ће Скупштина исцрпити предвиђени кредит, а и да то буде, она може сама другу суму одредити као накнадни кредит, за шта се има ослонаца у закону.

Министар председник Др. Томановић пристаје на одборов приједлог.

Председник ставља на гласање одборов извјештај, који Скупштина усваја.

Извјестилац Бошковић чита партију 5., позиција 1., коју је одбор укинуо и учинио уштеду од 300 круна. Оvdје су узели ријеч г. г. Спасојевић и извјестилац Вулетић, послје чега је усвојен одборов приједлог.

Извјестилац чита партију 6., позиција 1., коју је одбор узео за 500 круна. По овом питању узели су учешћа: г. г. председник, Милановић, М. Татар, Спасојевић и извјестилац Вулетић, послје чега је ова позиција примљена по приједлогу владину.

Извјестилац чита партију 7., позиција 1—4., гдје је одбор предложио уштеду од 1,700 круна, што Скупштина усваја.

Извјестилац чита главу III, партија 8., позиција 1—3., гдје је одбор предложио конверсију државних дугова тако, да ануитет буде мањи а рок за потпуну амортизацију већи.

Министар фин. Вукотић изјављује, да ће се влада постарати, да нађе нов зајам за конверсију државних дугова у смислу одборова приједлога, резултат чега ће Скупштини саопштити.

Извјестилац Вулетић објашњава, како су наши државни дугови сви летећи и постали од зајмова са кратким роком исплате, те је према томе и ануитет — плаћање годишњег интереса са амортизационим оброчима — велик. Финансијски одбор је — вели — прегледао државне дугове, проучио услове под којима се дугује и начин отплаћивања, па је нашао, да би много корисније било да се учини конверсија наших дугова новим зајмом са дужим роком отплате, како би се много мање давало годишње на отплату. Објашњава, да би се нашем буџету расхода тако олакшало за око 150,000 круна годишње, што би се корисно могло употребљавати на подизање

народне привреде. Моли Скупштину, да усвоји овај одборски приједлог.

Министар просвјете Ј. Пламенац налази ово питање врло важним и моли Скупштину, да она овласти владу на конверсију државних дугова, што Скупштина усваја.

Извјестилац Бошковић чита главу IV, партија 9., позиција 1—8.

Председник напомиње, да је разлика између одборова извјештаја и владина приједлога само у томе, што је овај позицију 8. повећао са 4,000 круна.

Извјестилац Вулетић вели, да је одбор имао на уму то, да, ако се усвоји његово мишљење о смањивању извјесних чиновничких позиција, биће и пензионисања више но обично, па је одбор гледао да повећањем ове позиције изиђе влади у томе у сусрет.

Ј. Спасојевић примјећава, да се из одборова извјештаја не види како ће се уштеда и на који начин вршити, јер пензије, које се издају, оне су на закону основане. Слаже се с одбором у томе, да има помоћи, које се дају таквим личностима, којима их не би требало давати, и налази, да се не може учинити уштеда док се ово питање добро не проучи преко предложене комисије.

Извјестилац Вулетић напомиње, да је одбор оvdје уједно предвидио уштеду из више позиција, па да се с тога чини, да је ово замашна сума.

Сигуран је да ће бити уштеде онолико, колико је одбор предложио, јер нешто од тога иде и на диспозициони фонд, т. ј. неких 4,600 кр., које се од више година као стална помоћ дају извјесним лицима, а одбор је ово пренио тамо из политичких обзира. Осим тога вели има и пензија, које се тамо воде, а не дају се или се не би требале давати. Наводи колико њих има који су давно умрли, а воде се у списковима да имају пензију или помоћ.

Министар Вукотић не слаже се са одборовом уштедом и уопште приједлогом по овој партији, већ је мишљења, да остане у свему онако, како је влада предложила.

Извјестилац Бошковић допуњава г. Вулетића.

Даље по овом питању узели су ријеч г. г. министар финансија Вукотић, извјестилац Вулетић, министар просвјете Пламенац, Дожић, Милановић и Н. Татар.

Председник скреће пажњу, да је одбор довео партију 9. у везу с партијом 12. и представио их у извјештају тако, да се заједно о њима гласа, па с тога ставља на гласање само партију 9. обзиром на позицију 8., која се повећава са 4,000 круна по приједлогу одборову, а што се тиче партије 12., о њој ће бити, вели, говора и у своје вријеме ставити се на гласање.

Скупштина је усвојила партију 9. по приједлогу владину.

Извјестилац чита партију 11., позиција 1., гдје одбор предлаже уштеду од 5,000 круна. По овом предмету узели су учешћа: г. г. Спасојевић, извјестилац Вулетић, М. Мијушковић, министар Вукотић и Милановић, послје чега је усвојен владин приједлог.

Председник даје 5 минута одмора.

Послје одмора.
Председник наставља прекинуту сједницу и наглашава да је на реду партија 12., позиција 1—5., о којој је било говора код партије 9., са којом је одбор био у везу довео. Оvdје су узели ријеч: г. г. министар Вукотић, извјестилац Бошковић, Нико Татар и извјестилац Вулетић, послје чега је усвојена ова партија по одборову приједлогу.

Извјестилац чита главу V, партију 13., позиција 1—2., гдје је одбор предложио уштеду од 1,200 круна, што Скупштина прима.

Извјестилац чита главу VI, партију 14., позиција 1—4., партију 16., позиција 1. и партију 17., позиција 1—5., гдје одбор предвидио уштеду од 21,000 круна, ако се усвоји његов приједлог, да се државним савјетницима даде друга дужност, поред које ће вршити и посао у Државном Савјету.

Извјестилац Вулетић износи мотиве, на основу којих је одбор донио овакав приједлог напомињући, да чланови одбора нијесу били сложни у овом питању, па вели, да је ово ствар тумачења закона, а Скупштина је позвана за обавезно тумачење истих.

Р. Поповић указује на бивши Држ. Савјет, а за тим прелази на данашњи, и вели, да је овај Уставом предвиђен као и његове дужности, које су, вели, велике и помиње их, а што Државни Савјет сада не ради и што му влада није дала посла, то не значи, вели, да неће и у будуће. Даље помиње независност и несталност државних савјетника, па је мишљења да ова глава остане по пројекту владину у допуни тој да се повећа број чланова Држ. Савјета.

М. Мијушковић износи улогу, важност и дјелокруг Државног Савјета. Уопште осврће се на садашњи Државни Савјет и вели, да он онакав какав је сада

грам свет. Они су (радикали) на првом свом састанку за организацију странке у Крагујевцу утаничили и усвојили програм и ону тачку најважнију за спољашњу политику т.ј. солидаран и братски рад са Црном Гором. Та је странка дуго и дуго стојала на том становишту; али од најновијег доба из неког чудног опортунитета, канда се у томе одступа. Рекох опортунитета, а не из убојења, јер је јасно да и они виде да овакав рад не води добру, и ако можда мисле да не иде баш пропасти, па рачунају да ће се то у згодно вријеме моћи поправити. Бојати се, господо, да не буде одвећ доцкан. (Гласови: Срам их било).

Оно што се прије радило, у неколико се могло допустити; могло се прије и опростити реакционарској штампи у Србији да онако пише за вријеме пошљедних Обреновића; она се тијем препоручивала и вршила своју службу; тако је онда било вријеме, такви су онда били појмови. Данас, пак, кад је на власти једна демократ. странка, која хоће и жели браство и заједнички рад и са не Србима, и која непрестано проповиједа солидарност јужних Словена као и то да јој је вазда на срцу српска ствар, ипак за вријеме њене владавине долазе из Биограда — Цетињу небратски дарови, шиљу се бомбе — то се не да разумјети нити чиме објаснити. Ја не вјерујем, не могу и не смијем вјеровати, да је Краљевска Влада за то знала, велим не смијем да вјерујем, и ако ме ве-ома боли сам факат, да је биоградска полиција, која је тако добро организована, која све види и којој мало што може утећи, могла то неопажено допустити.

Не могу и нећу никога оптуживати, али оно што су споменули многи говорници заиста је жалосно, на име: да се у Биограду, гдје сједи на пријестолу зет Књаза Николе, могу чути ријечи на једном јавном збору, у присуству власти: Треба да падне глава Књаза Николе, јер без тога нема уједињења Српства. (Гласови: Жалосно! Стид их било!)

Мора се свако запитати како то може бити, како се то допушта, одакле смије бити такво писање у новинама?! Јест али они вам се правдају законом о штампи, законом о зборовима и удружењима и на то бацају сву кривицу. Али то је слаба одбрана, то је софистичко тумачење, жалосно правдање, које их не може извинити.

Њима ти исти закони не бране да се ломе и демолирају двије штампарије у сред Биограда; њима ти исти закони не бране да се угушују листови противни данашњем режиму; закони не бране да им гину људи у затвору биоградске полиције. (Бурни плесак и одобравање.)

Ја се нећу за овај случај екстрадиције позивати на међународно право и да ли постоје какви уговори о томе између Црне Горе и Србије и јесу ли нам морали на основу тога издати оптужене црногорске поданике; али ипак не могу а да не прочитам и пропатим односно ријешење ишљедног судије, (чини ми се баш, истог судије, који је донио ријешење да се прекине истрага у убиству два Новаковића). Он вели, да се дјело из §. 87. кривичног Законика Књажевине Црне Горе, (г.ј. дјело предузећа, да владајући Књаз Црне Горе или Престолонашљедник и т. д. буде убијен и т. д.) по законима Краљ. Србије казни ако би било извршено или покушано, а како набавка бомби по казном закону не може се сматрати ни као покушај, то се окривљени не могу судити и т. д. С тога је донио ријешење, да се кривична истрага противу окривљених прекине, јер не постоји дјело. Нијесам правник, не смијем се упуштати у тумачење овога, то остављам компетентнијима; али је ипак једно јасно, а то је, рећимо и да не постоји дјело из §. 87., очевидно је да постоји кривично дјело из §. 88. њиховог Крив. Законика а не црногорског, који каже: „Ако су два или више лица извршење издајничког предузећа (§. 87.) уговорила, али дела у последњој тачки предидућег параграфа још започета нису, онда ће се та лица казнити робијом од 5—20 год.“ Ево што пише њихов Крив. Законик. Ишљедник, дакле, вели за људе — који се толико година кажњавају по њиховом кривичном закону — да су невини. Заиста чудновато и више но чудновато. (Бурно одобравање и плесак.)

Још нешто, господо, интерпелант у срб. Народној Скупштини иначе по занимању судија тражи од краљ. владе, да се пуге из тамнице онтужени студенти, јер су вели невини. (Гласови: стид га било!) Каква је то правда, господо, кад један независни судија а уз то народни посланик може овако јавно да прејуднира пред Народном Скупштином, онда чему се можемо надати? На жалост, ничему доброме. Опет велим, овакве поступке жалимо сви, и морамо их жалити, а још нам мора бити теже, да у данима, кад се наше племе немилосрдно истребљује: кад нам непријатељи пале гимназије по Македонији, кад бијесни и разуздани Арбанаси туку Србе, гдје их стигну, кад пале куће

и разваљују српска огњишта а ми мо-рамо у нашем парламенту о оваквим жалосним питањима говорити. То боли господо. Ја сам увјерен да сви једнако тај бол осјећате. (Гласови: тако је! то је жалосно!)

При свем том и ако је било много искушења, ја вјерујем у срећну звијезду Србинову, вјерујем у вјечиту правду и истину, вјерујем да ће оне побиједити; а ко је свему овоме крив, нека одговара Богу и историји. (Гласови: амин.)

Нећемо и не можемо данас овдје ни на ког упријети прстом за све ово што се догађало између двије слободне српске земље, али нијесмо далеко од тога да пошљедице сви можемо оцијенити.

Држим да ће г. интерпелант поднијети мотивацију за дневни ред, од које ће зависити, хоће ли Скупштина примити њу или коју другу.

На крају не може се, а да се не затражи, да наша влада посад најенергичније поступи и да смјело захтијева, да један пут оваквом и сличном раду буде крај, јер збиља или ћемо бити искрена браћа или отворени противници. (Бурно одобравање.)

Говор г. попа Илије Јовићевића:

Господо Народни Посланици,

По изјави г. мин.-председ. и заст. министра иностр. дјела нема спора, не може бити противу доказа, чисто је и јасно као 2+2=4, да испред ока будне биоградске полиције не би се могао сакрити један чопор мува, да она не зна, а да она не види куда је која одлећела, а камо ли да би се могао сакрити један збојер злодуха, један збојер људи рђавих и покварених, који су имали злокобну намеру, да обезглаве Црну гору, да убију нашега Узвишенога Господара, да убију цео Владачки Дом, да униште узвишену нашу династију, која већ преко 200 година славно влада Црном Гором, и да Црну Гору предаду праху и пепелу!

Догађај овај ужасно је свакога правог Србина, догађај овај запрепастио је душу свакога Црногорца, ранио је срце свакојега правог сина ових наших славнијех гора. (Бурно одобравање.) Рана та тешка је и непроболна, и у толико је тежа и јача, у толико осјећљивија што ју је створио удар, који је управљен из града Биограда. Дошао је велим, из Биограда из пријестонице братске нам земље Србије, дошао је оданде, одакле се Црна Гора с правом надала нечему другом, особито сада када је на пријестолу Србије зет узвишеног Господара нашег, одакле се, велим, Црна Гора с правом надала нечему другом, а то је да ће јој се отуд пружити братска рука, рука која ће наговјестити слогу и љубав братску. Али шта видимо? У мјесто те руке отуда долазе муње и громови. И званична Србија што сада ради? Пере руке од тога пред цијелим образованим свијетом, али како, господо? Пере руке, као што их је прао Пилат, који је Христа предао да га осуде на смрт тј. у ствари он га је на то осудио, предавши га руљи, а то је исто, сад учинила и званична Србија са слогом између ње и Црне Горе, она је ту слогу под изговорима, чија је неоправданост толико провидна, осудила на смрт!

Оволико сам имао да речем у овој савијем жалосној прилици.

Говор г. Риста Бошковића:

Господо посланици,

Ја нијесам никакав говорник, али осјећања мога срца, као Србину и Црногорцу, не даду ми, а да и ја овом приго-дом не проговорим неколико ријечи.

Мислим да нема ни једног Србина ма гђе био, који српски мисли и осјећа, у чијим грудима бије српско срце, који са болом у души и гњушањем не осуђује паклени план српских изрода, који су хтјели да униште ову славом овјенчану земљу и њене идеале, да упропасте славу династију Петровић—Његоша! Не само Србин него и сваки поштен човек уопште грози се, кад му пале на памет та грозна замисао нељуди и изрода. Убити Књаза Николу, чије су заслуге за ову земљу и цијело Српство тако велике и непроцењиве; убити Његове Синове; убити све оно, што поштено и патриотски мисли у овој земљи! Грозно! Грозно је то и помислити!! Уништити ону династију, која је срећно и славно владала више но 200 година овом земљом — земљом у чијим се горама кандидо српске слободе и независности није никада уга-сило; уништити ону династију из које су славни господари, само да очувају име и независност српску, носили по три да-на колац и конопац о врату, на којима су имали да испусте мученичку душу! (Бурно одобравање.) Ко то тако чини? Чине непријатељи среће Србинове, који би хтјели да ју жртвују својој уображе-ној срећи међу којима, на жалост имаде и неких, који су се у овој земљи одхра-нили, а служе им неки, који су се на овој грудви и родили — губало их мајчино млијеко!! Промисао Божја, која је одвазда лебдила над овом мученичком земљом и

њеним владарима то није допустила; пак-лени план, хвала Богу, није се остварио.

Имам, господо, да на жалост још не-што напоменем, нешто што свакога пра-вога Србина мора да тишти и боли, а то је да је тај паклени план пони-као у пријестоници братске нам краљевине Србије. Има ту још нешто, што мора још више да тишти свакога правог Ср-бина, а то је кад види да они који су хтјели ту паклену намеру да изврше сло-бодно шетају по Биограду. Биоградска Влада, у овоме случају не могу рећи србијанска влада, још их заштићава, и на оправдано потраживање наше Владе, да се исти предаду, да пред нашим су-довима, пред лицем цијелога свијета од-говарају за оно што су чинили и да до-бију заслужену казну, влада у Биограду, у мјесто да се братском захтјеви и оправ-даној жељи одазове, што чини? Зашти-ћава те српске изроде противно и бра-тимству, које треба да је међу нама, про-тивно дужности које има према свакој држави у опште и противно својим по-зитивним законима, по којим их би имала бар осудити! Ја се према свему овоме не могу сложити тијем, да влада србиј-ска унапријед није знала за овај спре-мани атентат. Тијем мање могу вјеровати да се о том није знало кад помислим, да се 21. октобра прошле године у био-градским листовима читало да је погину-о Књаз Никола, а 23. истог ми хватамо бомбе на Цетињу. Тако се не служи све-српској идеји. Шаљући бомбе да се у-ништи Црна Гора, да се уништи славом овјенчана династија Петровића, да се разруше петвјековне тековине течене теш-ким мукама у овим слободним и славним кршевица од којих је сваки по сто пута крвљу српскога народа окупан, само да се у њима одржи Србинова слобода и независност, да се очува идеја свесрпска, шаљући, велим, бомбе да се све то учи-ни, онај који их је послао подигао је био но-ж да и онако умором даље Српство приколе, а зар се то зове служити идеји свесрпској. Напротив, таким се радом иде-ја свесрпска свјесно или несвјесно пре-даје туђину, а народ ће то уочити и ба-циће клетву на такве као „на Вујицу, Вука, Вакашина“. Идеји свесрпској може се служити само са искреним и патри-отским срцем, са родољубивим радом, како је вазда радио наш узвишени Књаз Никола и славом овјенчана династија Петровића.

Разрушити једну слободну и независну српску државу из гадне себичности и грамљивости или какве бојазни, која до-лази с привиђењима!!.. Каква је при овак-вом раду гаранција оној нашој потлаче-ној браћи, која гледају у дјејема српским слободним земљама свој спас?! С таквим непатриотским радом само се служи не-пријатељима Српства. Али зар себични изроди знаду што је патриотизам?!!

Славни су ови криш! Они су Српству дали много с чим се оно поноси и с чим ће се вазда поносити. Они ће и од данас бити Српству оно, што су били и до данас, а то је: нада, понос и слава Србинова. Они ће бити драго камење у српској круни. Ко год мисли на уни-штење у овим слободним кршевица теш-ко течених тековина Бог ће га смјести, а народ наш смождити. Правда је на на-шој страни! С нама је Бог и сви Срби, који српски мисле и осјећају, а што су против нас себичњаци и они који су продани, то нам је част! (Одобравање.)

Говор г. Сава Вулетича:

Господо посланици,

Када се оно јесенас овдје у Скупштини претресао нацрт наше Адресе, један је нар. посланик упутио био питање адресном одбору, у којем сам био и сам, зашто у нацрту није поменути и Србија. На ово питање поред осталијех одговорио сам и ја, рекав да је адресни одбор хтио у нацрту жељно поменути Србију; али да је тугом на срцу то морао изоставити у циљу, да би се за онда избјегла у Скуп-штини свака дискусија о односима Цр-не Горе и Србије, који односи на жалост нијесу повољни, а да је дипломатија Црне Горе и Србије узела то у своје руке, те да ће, ако Бог да, наше односе уредити како треба, а да би ми гово-рећи тад о њима могли нанијети, ма и нехотично, штету том дипломатском раду. Рекао сам тад с овог мјеста још и то, да је питање о односима нашим са Србијом пределикатно поред осталог и с тога, што то питање није само питање Црне Горе и Србије, већ је оно свесрп-ско. Црна Гора и Србија нијесу и не смију бити само своје, од њих имају дијела сви Срби гдје их је год, на шта двије српске узданице не смију ни тре-нутка заборавити. Особито сам онда на-гласио чему се надају од слоге Црне Горе и Србије наша браћа под туђином на свима странама око нас: она у Ви-динској и Средачкој области, она у из-мученој Македонији и Старој Србији, у заробљеној Босни и Херцеговини, она у Војводини и Далмацији итд. итд. те да званична Црна Гора и Србија ових ради, ради општих српских идеала морају неми-

лосрдно тлачити све оно, што би раздор међу њима стварало. Изразио сам тад и топлу наду своју, да неће ништа сприје-чити нашу и србијску дипломатију у раду око санирања наших међусобних односа и да ћемо ми бити брзо у могућности повести овдје ријеч о тим односима тако, да ћемо тад моћи пјевати химне слози Црне Горе и Србије.

Како ми је тешко на души, како ме боли срце што се та нада до сад није остварила! Да, ми данас на велику нашу жалост, на жалост свијех честитијех Срба, не само да не можемо пјевати химне слози Црне Горе у Србије, но јој мора-мо, кад се већ о том ријеч повела, за-пјевати елегију као оно пророк Јеремија: „На рјеким вавилонских“!!... Тијем теже мора нам данас ово пасти на душу, што имамо знакова, да ћемо још дуго и дуго запјевати жалопојке на развалинама слоге између двије слободне српске државе, а како је данас жалосно то констатирати, жалосно по цијелокупни српски народ, који је данас, мислим, у тежим политич-ким приликама но је био икад, јер и ако је и у прошлости имао претешких моме-ната, ипак нагом се тјешито и кријепио, а данас као да и без те наде остаје! Да, господо моја, ми овдје данас на жалост на основу непобитнијех датј долазимо до закључка, да су Црна Гора и Србија у неспоразуму, у неслози, а да се уни-тамо кад се долази до те жалосне кон-статације?!... До ње се долази у момен-тима тако судбоносним по Српство, у времену када се поред осталог аустро-угарски министар извањих послова Ерентал поноси у делегацијама својим дипломатским успјехом на Балкану, када се хвали да је свршен чин питање о про-дужењу босанске жељезнице кроз Ново-пазарски Санџак до Митровице!!... Ја сам се зар до сад оптимистички заносио, када сам тврдо вјеровао, да Црна Гора и Србија неће никад преко себе живих допустити овакво продирање к Солуну, када сам ми-слио да ће само преко наших љешева Аус-Угарска или ма ко друго моћи ступити ногом преко оне струге, што се зове Но-вопазарски Санџак. Ја сам се надио да ће се Црногорци и Србијанци одупријети Drang-у и ако ништа, а оно да ће лећи ту сви у једну гробницу, да преко ње туђин пође напријед те да бар не виде, не чују и не осјете како се потпуно ни-ште наши народни идеали!!... А ето као да од тога нема ништа! Ми и Србија распаљемо међусобна питања баш кад би требало да смо најсложнији, кад би требало да заједнички употребимо и по-шљедњу своју снагу у одбрану не само своје државне егзистенције но и у од-брану националне егзистенције цијело-купног српског народа. Па да зар не за-плаче сваки онај који српски мисли и осјећа?! Да, да, господо моја, не треба да се варамо, аустро-угарска жељезница за коју се Ерентал хвали, да ће ујускоро провести кроз Новопазарски Санџак, јесте глогов колац спремљен да се њиме умртви Српство, да се тијем униште сви српски идеали и ми мјесто да се трзимо, мјесто да станемо на браник, ако ништа, а оно да будемо прегажени, они који руководе државнијем пословима слободног дијела српског народа прегоне се око тога, да ли ће званична Србија издати или не званичној Црној Гори извјесне злочинце рођене Црногорце и ломе се коља око тога, како ће се смисао извјеснијех за-конскијех одредаба протумачити тако, како ће се то издавање избјећи!! Жалосно и по сто пута жалосно! Понав-љам да је то жалосно по Српство, по ону јадну нашу браћу, која се на нас надају, која у нашој слози гледају избану своју, жалосне су велим ове појаве њих ради, јер их цвијелимо онда, кад треба да им похитамо у помоћ, а нас у Црној Гори и Србији најпослије нека враг носи!!...

Када ме овакве мисли окупе, немам воље ни да живим, а камо ли да о овом даље говорим!!... Али ћу ипак говорити.

Када би човек заузео да пропраћа односе између Црне Горе и Србије од смрти пок. књаза Михаила Обреновића до данашњих дана, имао би дуго да прича. Да, дуго би имали о том гово-рити ми, који знамо историју тог доба и на крају би имали закључити, да су се и званична Србија и званична Црна Гора у међусобном односу толико пута гри-јешиле о интересе српског народа. То морамо признати, јер кад човек хоће да непристрасно суди другог, треба да при-зна и своје грјехе. Да, да, Србија и Црна Гора у међусобним односима ни-јесу свакад строго водиле рачуна о оп-штим српским интересима, већ су ове често подређивале интересима поједи-наца, који су вјешто умјели експлоати-сати прилике у своје себичне сврхе. И то је до сад било зар да се трпи и даље!! То не смијемо допустити, ако нам је ишта стало не само до опстанка Црне Горе и Србије као држава, но и до оп-станка цијелокупног српског народа, на који је данас кренула и ала и прана.

Треба да особито нагласим то, да ни-кад никаква хладноћа између Биограда и Цетиња није дошла због каквог ди-

пломатског неспоразума, због каквог посла извађе, како се то вели, интернационалне природе; већ се може узети, да су све њихове зајевнице долазиле као одједи њиховијех унутрашњијех прилика. Неможе опет ни ријечи бити о том, да је могућ и најмањи антагонизам између народа у Србији и народа у Црној Гори. јер је то апсолутно један народ, са једним те истим мислима, жељама и осјећањима, са истовјетним идеалима — то је у свему једна нераздвојна цјелина. Кад је ослобођен Ниш ликовали су Црногорци говорећи: „Благо нама сад је и Ниш наш!“ Сигурно су тако зборили и Србијанци, кад је Никшић ослобођен. Ја сам обишао Србију у накрст и свуд сам тамо нашао истовјетно омаке душе какве су и код Зећана, међу којима сам се родио. Србин осјећа радост и бол брата Србина ма одакле он био, народ наш једним духом дише и требају му само добре водиле, људи који би поред тога, што би били за послове способни, и љубили народ свој као зеницу ока, који би презрели себичност и жртвовали се свом битношћу својом само да наш измучени народ доведе к спасењу. И кад мјесто тога кроз вјекове па и данас видимо нешто сасвијем друго зар да у узбуђењу не кликнемо заједно са бесмртним Његошем: „Великаши траг им се утисну, распре сјеме посијаше горко, те с њим српско племе отроваше“. Кукавно српско племе како му се историја неслоге понавља, историја, која доказује, да су наши великаши копали и ископали гроб нашем државном бићу, претпостављајући своје интересе интересима народним, какве појаве и данас видимо. Али смије ли српски народ и даље то трпјети? Не, не, то не смије чинити, ако неће да се игра својим опстанком; он треба да буде свој, да води сам рачуна о својим народним интересима и да не допусти, да се поједине индивидуе играју његовом судбином, да тргују нашом народном будућношћу и да проигравају судбоносне моменте у нашој народној историји.

Рекох малочас да је неслога између Црне Горе и Србије била свакад одједи њиховијех унутрашњих прилика, односно неприлика и ове двије државе нијесу се свакад у тим неприликама једна према другој се стрински понашале. О овом би се могло дуго говорити и кад не бих водио рачуна о извјеснијем скрупулама, о чему морам водити рачуна не никако појединаца ради, већ из обзира према нашој општој ствари, ја бих могао све то овдје изнијети као на тањиру. Ко ли није примат, чуван и храшен на Цетињу, да одатле може пркосити и бити баук онијема у Биограду какве опет индивидуе одовуд нијесу примате у Биограду. Не бих рад био, да се овдје рђаво разумијем, те морам нагласити, да нијесам никад био нити ћу бити противан, да Црна Гора и Србија укажу гостопримство истинским борцима за демократска начела, који буду принуђени оставити своје огњиште, па ма откуд они били. У нашем је народу проклество на оног, који не сачува и послјије не ослободи птицу, која му прибијегне, кад ју орао притјера. Не, ја не осуђујем то, ако је која од ових држава указала гостопримство онијема, којима га је требала указати, али жалим што су примате мугише и шпекуланти, који су јурили за личнијем користима, не водећи ништа рачуна о том: како ће се њихов рад одазвати на опште српске ствари. Све је ово сад пошљедица продужење таквог њиховог рада, само што се мијењају мјеста те је сад рецимо управљена офанзива оданде гдје се прије било у дефанзиви и обрнуто.

Нешто прије прокламовања наше уставности почела се водити жестока и ако испрва потајна кампања противу Црне Горе. Њу је започела једна котерија, чији је рад постајао све јаснији и јаснији што су јој све више бивали на услузи извјесни листови у Биограду. Та је кампања могла ићи у корист једино српским и словенским непријатељима, па ипак је она потпомогнута од многих српских и хрватских листова, који су познати били као патриотска гласила. Та се кампања још већма развила пошто смо ми добили Устав и то је још већу сумњу бацило на искреност овог посла. Кад се зна што су од онда извјесни листови писали о људима и приликама код нас; кад се мора volens-nolens искључити и помисао о том, да је све неистинито у томе писано из необавијештености, онда мораш доћи до жалосног закључка, да је у нашем новинарству овладао корупција, која наравно корумпира сваким даном све више и нашу масу срџа. Неко ће узети бољу страну, па ће рећи: да су то демократски листови; да они пропагирају за демократске идеје у Црној Гори; да је циљ добар, па не мари ако се који пут у избору сретава и погрјеши; да критикују, и да је критика корисна и т.д. И ја сам демократа, и ја сам будући ово трећи пут биран за народног посланика, а и прије тога, бивао и јесам опозиционер, те би ми и пропагирање за демократске идеје и критиковање наших прилика озбиљно,

објективно критиковање добро дошло; али ја на жалост видим уписању извјеснијех новина, које се баве о приликама у Црној Гори, нешто сасвијем друго, ја ту видим — или ми се зар тако чини — тежњу да се изврне истина, да се нешто представи како је потреба за већ спремлиеним закључак и у томе се, поред осталог, вријеђају баш принципи истинске критике и правог демократизма, и тако ако се и има овдје добар циљ, он се промаша.

Мени је особито мило, да се овом пригодно мало задржим на реченом раду српско-хрватског новинарства и да наведем само неке примјере из тога рада. Рекох да бих се особито радовао када би српско-хрватско новинарство пропагирало за демократске идеје код нас и кад би објективно критиковало наше ствари уопште, па и данас особито. Као што видите, господине, ја се у многоме којечему не слажем с нашом данашњом владом, критикујем ју, опонирам јој; али ласкам себи, да водим легалну опозицију, критикујем објективно и као што рекох не само да ми не би жао било, но би ми било мило, да се и са стране, а у српским и хрватским листовима особито, даде права цијена сваком послу код нас, сваком јавном раднику. То би била критика, која би имала утицаја, а оваква какву доноси речени листови не може имати тог утицаја, јер та критика сама себе ништи. Замислите сад да је неко купио хаљину на вересију и не платио ју на рок, па мјесто да му то неко примјети, он да му рече, да је хаљину украо. Би ли таква примједба имала негативан успјех? Свакако би.

Наши критичари са стране обично или су нам химне пјевали, или су нас безразложно грдили и практица овог другог развила се данас особито и у блиској нам околини.

То је што се тиче садање критике прилика код нас уопште, а сад ћу да речем коју о пропагирању неких листова уз то „за демократске идеје“ код нас, како би се то могло рећи — како ће се свакако њихове редакције изговарати. Хоћу да наведем примјере, који ће доказати очито, да ти листови потпуно издају демократизам својим писањем о људима и приликама у Црној Гори. Прије неколике године умро је напрасно овдје на Цетињу наш друг нок. Милош Шаулић заступ. мин. правде. Извјесне новине раструбише по свијету да је Шаулић по жељи Књажевој отрован и онда почеше доносити имена оних, који су још у Црној Гори били „жртве“ својих демократских идеја. Ми сви овдје најбоље знамо колико је основано било оно за Шаулића, који је скоро иза ђачке клупе дошао био на тако високи положај искључивом вољом владаревом од којег је пок. Милош био фаворизиран као један од наших младих људи. Жалити је што је покојник узет као објекат у једној злонамерној кампањи, али је још више жалити — разумије се њега мртвог ради — што су га изједначили којекаким што их тад ређаше листови као „жртве својих патриотских и демократских начела“ и „страдалника“ у Црној Гори. Каквих ли није било у тој читуљи, али de mortuis nihil nisi bene, и ја ћу се задржати само на једном живом, који је тад проглашен за „страдалника, патриоту и демократу“ и што ти још знам. Не ко други но „Словенски Југ“, за којег се мора претпоставити да је демократски лист, убројом је тад у страдалнике за патриотизам и демократска начела у Црној Гори и познатог Милована Ђаковића, некадањег окружног начелника у Подгорици. Милован Ђаковић и демократизам!! И ко га проглашава за таквог — демократско „Словенски Југ“! А ви бар многи знате и добро сте запамтили „демократизам“ и „патриотизам“, Милована Ђаковића, који је више него ико до данас у Црној Гори својим радом оскрнавио школу, коју је свршио; који је у Подгорици био немилосрдни деспота, те се онамо од његова зулума пропиштало већма но од зулума негдашњег зулумћара за турско доба злогласног Бица Крњића, који је био већи узурпатор но негдашњи снахија Лекић. Сјетите се примјера ради само оне пареде, када је кроз чаршију подгоричку морао свак устати у што се нашао, и стати као свијећа те поздравити неумољивог Ђаковића, када се овај појави. И он је „Словенском Југу“ демократа и патриота. А да ли је ико из редакције тог патриотског и демократског листа распитао како је Ђаковић отишао из Црне Горе, напустивши свој положај у Подгорици и гдје се послјије тога јављао? Да им ја сад то кажем. Напуштање Подгорице и Црне Горе манифестовао је Ђаковић тиме, што је пред одлазак наредио неколицини својих жандарма те су послјије на мртво име измлатили једног подгоричког грађанина, који му је зар нешто кварно рачуне (глас: То је измлаћен Стеван Ђукачевић — „Сарага“); потом је отишао у Биоград, гдје баш тад рађаје пријеки суд по дјелу Књежићевог

атентата на пок. Краља Милана. И понудио је Ђаковић тамо своје услуге, али се на њега посумњао и морао се из Биограда чистити. Отишао је потом у Босну, па се понудио и Калајевој војсци, а кад га и тамо не примише, поврати се у Црну Гору, гдје је био затворен, наравно, као што наведох, не због демократских подвига, но напротив, да даде рачуна о својим нељудским и неспрским пословима, и био је послјије убрзо пуштен.

И таквог човјека сави као демократу један омладински лист, који хоће да шири демократске идеје и идеје о солидарности јужних Словена, којима ваљда треба да буду водиле карактери! Ја бих рад био да ми ко докаже, да су та и многе сличне ствари учињене поводом обмана, али да ли је прилика за то?...

„Словенски Југ“ није у овом усамљен. Има пуно листова, који се истом методом служе, пишући о Црној Гори и то су листови угледни, а наравно овдје не поклањам никакву пажњу н.пр. биоградској „Штамп“, која је са још неким себи равним листовима толико компромитирала српску јавну ријеч, а себе довела на ту мјеру, да је част људима кад их они грде, а значи бити компромитован самим тим, што те они хвале. Не, у кампањи противу Црне Горе, без икаквога плана, не ослањајући се на тачне податке, учествује н.пр. и новосадска „Застава“, наша успомена на неумрлог Милетића и загревачки „Србобран“, чедо у Српству омиљеног пок. Паје Јовановића и шта да их набрајам даље? Та шта тамо нећете наћи! Гласе свијет свашта и свачега о Црној Гори, о приликама и личностима у њој, не водећи рачуна о стварности. Имали би свакако ти листови доста рећи и кад би објективно критиковали наше ствари и ја би им свакад дао право на то, јер српски листови треба да воде рачуна о сваком српском кутићу; али шта ћете, кад они н.пр. пишу о неком овом да је узатвору, а он шета и не сања о аписи и стотину горих ствари. Читам, рецимо, ту недавно у „Застави“ како се појавила у нашој Скупштини опозиција Томановићевој влади и помињу се тамо неки људи, који су у тој опозицији, за коју „Застава“ вели, да је намјештена од Кијаза да владу обори. Редактори „Заставе“ се свакако нијесу распитали ко су и какви су били до сад ти људи, које они крсте намјештененом опозицијом, а да су, дознали би да су ти људи свакад часно и поштено овдје пропагирали за напредак, смјело се за то испољавали и онда кад је то купило било те да и не би допустили да се и од кога намјештају као опозицији. Најпослије да је све просто тијем демократским листовима, али да им није просто то, што нам демократима и прогресистима „створили“ најубојачије наше аристократе, дојучерање паразите на народној грбачи и окореле опскуранте. Претпостављам, да није могуће, да у редакцијама тих листова не познају историју ових наших нових „демократ“ те држим да и ту нема обмане. Та само кад бих заузео овдје да опишем скоро полујувекони рад оних, које наш Устав потисну са јавнијех послова, а које речени листови бране и хвале као „демократе“ — једино зато што су под сијеле косе називали себе „народњацима“, а назвали су се зато што је „кисјело грождје“, — па да види свијет како неки српски и хрватски листови пропагирају за „народне идеје“ у Црној Гори. И зар да се човек отресе од помисли, да ти листови не раде неким нарочитим планом, који представља нешто најгоре у новинарству?... Прерадостан бих био кад би неко код мене ту сумњу уништио.

Да се ради једног примјера опет повратим на „Словенски Југ“, а не чудите се што сам га узео на зуб. То је зар стога, што сам се у своје пријеме његовој појави као омладинац веома обрадовао. Ту недавно пише у „Слов. Југу“ неко, тобоже из Дубровника, дугачки допис, који је изишао у два броја тог листа и знате ли, што се поред осталог тамо вели?... Да се још прије Устава код нас на Цетињу заузела била једна „котерија камарилца“ да избије из седла војводу Божа Петровића, тадашњег министра председника и војводу Гавра Вуковића, тадашњег министра извањих послова и да је у томе успјела! И знате ли ко се помиње у те „камарилце“?... Е има их ту који онда не би знали ни како врата стоје Књажевом двору, да нијесу гдје који пут ушли у њ кад свако улази о Никољудне и Ђурђевудне на честитање. Не треба да вам и то помињем, да су онда војвода Петровић и војвода Вуковић били свемоћни мали књажеви, који нијесу често сматрали за дужност ни отпоздравити оним „Југовим“ „камарилцима“, кад би им ови понизно на чаршији капу скинули.

Мало се више задржах на нашем новинарству, јер се ни један од предговорника није истог дотакао, а мислим, да је ово пригода, да се и оно помене. Ове пак моје напомене, и ако можда нијесу систематски изложене, јер се нијесам за ово припремао, већ сам говорио како ми је што дошло на памет, ипак јасно представљају то, да многе новине из раз-

нијех наших провинција не пропраћају догађаје нити рад појединијех људи у Црној Гори објективно, а то је једна важна чињеница баш по ствар, о којој је данас овдје ријеч; то је нешто што има важан утицај баш на односе Црне Горе и Србије и кад све сумирамо тај је утицај кобан и веома сумњив, а најмање му сврха може бити демократска пропаганда, јер речени листови немилосрдно вријеђају многе истинске црногорске демократе, а фаворизирају неке људе, који са демократизмом немају ни чега заједничког, истичу као народне борце чак и многе индивидуе, које су својим јавним радом уназидале народног напредовање па се народним и недопуштеном служили и ко ће сад вјеровати, да се то не чини свјесно и са извјеснијем планом?!

Ако се редакције тих листова буду радовале демократским подвизима у Црној Гори узаман ће их очекивати од оних новопосталих „народњака“, које оне често хвале у својим органима, а баш ће их дочекати ако то буде устребало од многих између оних, које те редакције безазорно и скроз неправично вријеђају, опет зар с неким планом (Одобравање.)

Хоћу да се повратим на оно, што рекох раније, да су несугласице између Црне Горе и Србије бивале и јесу одједи њиховијех унутрашњих прилика и да нагласим да је по мом мишљењу и овој садањој несугласици од чести узрок и од чести јој терен спремило ново стање у Србији и стање у нашој ужој домовини од прокламовања уставности код нас. Дотаћи ћу се само наших прилика.

Кад је Устав код нас дат, многа су наша господа: кућићи, одаковићи и „чистокрвни“ племићи избијени из седла, те су се и устремили послјије тако, да би се и ђаволу на услугу дали, само да нашкоде својој домовини, која их је деценијама товила, па их, кад је видјела, да су јој само од штете, скрајнула. (Бурно одобравање.) Неочењива је штета, што су они нашла потпоре и у неким нашим омладинцима, са којима апсолутно нијесу могли имати сродство идеја, али о том сам једном ранијом пригодно говорио. Подмукла агитација ових елемената преко листова и иначе осмјелила је, ако ништа друго, оне који су из више по њих личних озбиљних мотива једва чекали да метну своје прсте у наше послове не зазирући од сретава. На свесрпску жалост Биоград је мјесто одакле се стријеле на Црну Гору управљају и по оној старој пракси одатле се не реагира на то. Рецидивна старе болести наше — дијагноза је тачна и ако ју признамо лако ћемо ју излјечити, а не будемо ли то учинили кобне ће бити пошљедице. Рекох већ да Биоград, да званична Србија овог пута није показала воље да се то лијечи. Претешко ми је то констатирати, али морам, а констатација је тачна. Наше власти ухватиле су Васа Ђулафића са читавим бременом бомби, које је он лично директно из Биограда преко Србије и Старе Србије; Рајковић је бануо једног дана на Цетиње такође са бременом бомби, донесеним исто из Биограда преко Аустрије. Обојица веле, да су бомбе добили у Биограду преко Тодора Божића, што потврђује и Ђуро Војводић студент права на биоградском универзитету истом учесник у афери с бомбама ухваћен код Бара, а и он као и Рајковић и многи други тврде, да су Божић и Ђоновић били у Боки пред што је атентат имао бити извршен и они се свакако у Биограду алби доказом нијесу могли бранити да тад нијесу били у Боки. Сви опет испити, којима се они терете, отишли су одавде у Биоград. К томе још упитајмо се откуд су могле бити ове бомбе, да ли су ови људи могли доћи до њих, па и да нијесу убоге сироте, као што јесу, да нијесу уживали „призрење“ неких, чије је призрење велика ствар онамо у Биограду. Може се трубити преко новина и иначе, да је афера с бомбама код нас измишљена ствар, и тијем вријеђати наше биће државно и свако лично ко поштено мисли у овој земљи — јер какви би најпослије ми људи били, кад би допустили Томановићевој влади, да тако што чини — али истом фактичношћу вјере јасна је као бијели дан — ту су факта, која наговјестих, код којих свако околишење пада. Добро би можда било ствар забашурити у нашем општем интересу, да је то било како могуће, и сав сам, кад чух првом за бомбе, желио да се докаже да оне нијесу дошле из Биограда, чини ми се да доказ о том, да бјеше како могуће, хоћаш створити некако. Само, само да тај враг није из Србије! Али копље се у врећи не сакри. Још се тврди као поуздано, да су бомбе рађене у војно-техничком заводу у Крагујевцу, а како бих Србина овако тврђење!... Ја сам се родио овамо, а одгајио сам се, тако рећи, и школовао у Србији, те и кад не бих, сложи слободних српских земаља тежио као Србин, тежио бих као човјек од којег обје те земље имају дијела. Ја их просто не раздвајам на срцу што је и природно, и њихова ми је слога идеал;

па кад се бомбе појавише на Цетињу и кад рекоше да су из Србије у колико ме то у сред срца жагнуло у толико се опет код мене топла нада појавила, да ће званична Србија својим поступком у овој ствари сваку сумњу од себе одбити. Право да речем оваквим сам се оптимизмом опијао највише стога, што сам знао, да су сад на управи земље тамо министри из једне фракције радикалне странке, којој сам странци вазда симпатизирао, па јој и сада симпатишем, чијим се политичкијем начелима слажем, те би их рад био проводити и у својој ужој отаџбини — Црној Гори. Радикали су ми поред осталог импонували националним дијелом свог програма и на дјелима показаном вољом, како појединих чланова те партије тако и цијеле странке, да се тај дио њихова програма и остварује. Нијесам се ја, гоподо, пржио за то да ли ће Србија предати или не наше поданике умијешане у афери с бомбама с тога, што сам желео да неколика млада човјека дођу овдје да извуку конзеквенцу свог рада. О, не, мени је те људе жао — жао ми је што су до тог дошли. И што је најпослије до тога, да они буду ту или не, јер и не буду ли пресудиће се in conspectu. Друго је ту по средини. Србија је имала својим поступком у овом послу да разбије сваку сумњу, која се сваком мора натурити, кад узме проматрати факта по овом послу, која мало час истакох.

Чусмо међутим, како је србијска влада поступила и мене је њен поступак јако разочарао, а разочарао је свакако многе унакрст српских земаља, не, опет вељу, за то, што се жели крв извјеснијех младића, но за то што нам се свом јачином натура, сад много већма но прије, једна грозна помисао, нешто што може бити судбоносно за даље односе Црне Горе и Србије, судбоносно за кукавно Српство, које је очи упрло на Србију и Црну Гору, а ето зар ће му прије оне и ископати од плача, но ће му их обасјати зрак слободе, коју оно од њих очекује.

Но ипак треба да будемо опрезни у просуђавању овог поступка србијске владе. Истина скрупуле су опет ту по средини те човјек цио овај посао не може овдје детаљно анализирати, па се и ја само дотичем извјесних појединости. Никад не могу вјеровати да ће једна радикална влада чак на то снасти, да агитира противу Црне Горе, а већ да ће она и бомбе слати у Црну Гору, држим да о томе не може бити ни ријечи. Влада Краљевине Србије, мислим, да овдје национални програм своје радикалне партије вријеђа, у толико, што као, што рече посланик Јовићевић, поступа пилатски. Она, држим, само трпи агитацију и рад из Биограда противу Црне Горе из неког опортунитета, а то је опет велики grijех. Да, гријех је то велики, ако ја н.пр. равнодушно гледам ту неког гдје коље дјецу и не спречавам га у његовом недјелу, и ја се не могу послјие правдати, да нијесам крив за смрт те дјеце, кад се зна да сам могао злочин спријечити.

Сувише се софистичко чини тумачење извјеснијех одредаба изложено у пошљедњем, сада прочитаном, акту упућеном од стране званичне Србије и као да се пошто пото хтјело, да тумачење изиђе онако како је изишло. Још већма пада у очи просто обилежање у овом чл. 88 србијског кривичног закона, који члан малочас цитира посланик Мирко Мијушковић и по којем ови људи и судом у Србији морали би бити осуђени. Кад оптужене, дакле, нијесу хтјели предати нашем суду, што сумњу од себе не одбише бар тијем што би их њихов суд јавно судио у Биограду? Кад ништа од овога није учињено, ко ће се ослободити од помисли, да има ту нешто, што се иза брда ваља, а не да му се да изиђе на видик. Ајд рецимо да то и не мора бити, али се оваквим поступком званичне Србије дало повода макар и за помисао на то, а и толико је доста за даље развијање неслоге између нас и Србије и куд то нас води, како ће се то одазвати на будућност српскога народа?...

Да, нема говора, влада Краљевине Србије учинила је у овој прилици велику погрјешку, а та је погрјешка дошла у врло незгодно вријеме по наше опште ствари, јер понављам, Српство није никад у горим приликама било но је данас, и зар баш данас владе наша и србијска да у међусобним односима тјерају мак на конач? Ја то сматрам за издајство општесрпских идеала. Како ме на примјер бољела она скорашња ни мало озбиљна полемика између „Гласа Црногорца“ и „Самоуправе“, јер ја то сматрам полемиком између Др. Томановића и Николе Пашића, ergo између званичне Црне Горе и званичне Србије. Зашто је то требало?! Додуше према оном што је г. Томановић данас овдје прочитао морам признати, да је наша влада у овој прилици срдачније ишла за тијем, да односи између Србије и Црне Горе не буду овакви, кавки су на жалост данас. (Одобравање).

Да закључим. Овдје је, господо, данас било доста говора и чули смо разна мишљења, те

треба да сведемо на једно, а ја сам за то, да данас овдје изразимо жељу, да се ипак ради на том како би се несугласице између нас и Србије изгладиле, те да Србија и Црна Гора у будуће показују примјер опште-српској слози, јер то је једини наш спас. Зар би представници српског народа у Црној Гори и могли што друго данас изразити? Понављам, да је народ у Црној Гори и онај у Србији не само један — српски народ — но је идентичност ту таква, да су мисли, жеље, осјећања, идеали Црногораца и Србијанаца апсолутно једни те исти. Ми треба да потражимо од наше владе, а и србијаска ће Скупштина свакако од њихове, да све чине да се не одваја нокат од меса, да не цвијелимо браћу нашу под туђином, да се не играмо судбом народном данас, кад ето тек што му није одзвонио дванаести час. Истина ово је једна непријатност за нас, али ако те брат одгурне у једној прилици, зар да се разбратиш с њим потпуно и то онда, кад се спрема више њих да вас обојицу за грло шчепају. Не, не, не смијемо ми ради једнога, двојице, десеторице па ни ради стотине њих прекидати везе са нашом браћом, а народ ће српски дати цијену свему и сваком. Ја се надам, да ће све бити за резолуцију у овом смислу, јер треба да се поред осталог сјетите, господо, да ће неслога нас и Србијанаца заплакати и ону нашу браћу, која су тамо до Мориша, до Месте, до Јерејског Мора, до Бистрице и Црног Дрима и т. д., а доста им је јадницима суза и без тога и ми слободни нијесмо достојни да даље живимо, ако им не утремо и ове досадање сузе, а камо ли ако им задамо нови плач нашом неслогом.

Црногорци, потомци вјековнијех заточника српске слободе морају у љубави к опште-српској слози и преко ње к опште-српској слободи предњачити! (Бурно одобравање)

Говор г. Ђула Дрецуна :

Господо посланици,

Ево већ има 2—3 године дана, да се даде Устав Црној Гори и да се у овом високом дому држе сједнице Народне Скупштине. Али, мислим, да од ове сједнице жалосније није било. (Тако је).

Ја мислим, господо, а и већина од вас сигурно тако мисли, да кад би се у Црној Гори нашао један сељак Црногорац, да проговори ма и једну рђаву ријеч, а не да учини злочин према влади српској или српском краљу или њиховој земљи, дочепаи би га други сељаци и сатрли га и чак до суда не би та ствар долазила (Тако је), а српска влада као да је окупала око себе неколико наших издајника и изрода, те их оружа против наше домовине Црне Горе, да ју утру. — Али не, то се не ће учинити.

Књаз Никола није био заштитник само Црне Горе него и Србије и цијелога Српства и све у Јевропи у њега гледа као у таквог.

Ја бих позвао као своју браћу братски народ из Србије, да осуди њихову владу и наше изроде, па ћемо тад као браћа братски стати један уз другог, а иначе не, господо, не никако! (Тако је).

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Светосавска прослава у Беранској нахији. Школе у овој нахији прославили су ове године дан св. Саве на сасвијем скроман начин. Водоосвећење и сијечење колача извршено је у свима школама у многобројном присуству ђачких родитеља. Учитељи су према распису шк. надзорника Цемовића држали говоре из „науке о чувању здравља“, а ђачке пјесме и декламације замијењене су скромним разговорима и савјетовањима о бољитку дотичне школе. У неким су школама основани школски фондови са добровољним прилозима присутних, а у школи беранској иницијативом г. Милана Поповића учитеља прикупљани су прилози за скопску гимназију. Беранци као и у свакој прилици, показали су се и сада патриотски и дарежљиве руке, те су према својој сиромаштини дали богат прилог, који износи суму од 1.663 гроша и 4 паре чаршиске, коју је суму иницијатор као прикупљач са списком приложника упутио Одбору у Скопље.

Свесловенски језик. Бивши министар Д-р Јиречек, написао је у прашкој „Освети“ чланак, који се бави питањем о увођењу свесловенског језика, који би био општим језиком за све Словене. На основу његовог испитивања свих својстава и потреба најзгоднији би био за то језик, којим се говори у Херцеговини и Боки Которској. Овај језик могу најлакше научити и Нијемци, богат је на корјенима и згодан за раширење. Осим тога има и првијство лаке и једноставне ортографије. Стога га Јиречек препоруча као будући општи језик између 150 милиона Словена.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Из Црногорске Банке. Црногорска је Банка одржала 2-ог ов. мј. своју другу редовну скупштину акционара, на којој је Управни и Надзорни одбор поднио извјештаје о свом прошлогодњем раду.

Развитак ове толико корисне установе по привреду и трговину наше земље, за ово кратко вријеме њеног рада велики је. За то се пак има највише благодарити вриједним члановима њене Управе, који нијесу жалили труда да ударе чврст темељ овој важној привредној установи. Схваћајући правилно свој задатак, они су скупштини предложили, а ова је једногласно усвојила, да се цијела чиста добит за прошлу 1907. годину од круна 14.031-97 унесе у резервни фонд, знајући да се повјерење и кредити, које новчани заводи уживају, оснивају већином на њиховом правилном раду и на фондовима, које ове у резерви имају.

Банка је у току прошле године основала и неколико филијала и заступништва, од којих су најважнија она у Подгорици и Бару, која већ с успјехом напредују.

Прошлогодишњи целокупни обрт банчин износио је 19 милиона круна, а саме благајне 4.500.000 круна. Укупна пак бруто добит била је за прошлу годину кр. 38.928-50, а по одбитку свих трошкова остало је као што напомену смо, чисто кр. 14.031-97.

И ако је капитал банчин на дан 31. децембра т. г. износио кр. 200.000. — а уложи на штедњу кр. 195.000. — ипак је Управа банчина увиђајући потребу повећања капитала а желећи рад што више развити, предложила а скупштина усвојила, да се и друго коло акција банчних пусти у промет. Отварање уписа у II-го коло биће скоро објављено.

О појединостима свога рада Банка ће издати и нарочити извјештај, из којег са задовољством констатирамо, да је Банка поред прошлогодишњег уздрманог кредита у свим земљама, а који су и наши новчани заводи осјетили, уживала пуно повјерење свих завода са којима је у пословној вези.

Цетињско Радничко Друштво одржало је 3. фебруара ове године другу редовну скупштину у свом локалу, на којој је изабрана нова Управа, у коју су ушла ова лица: предсједник Марко Гвозденовић, трговац; потпредсједник Мићо Баровић, посједник; тајник Митар Ј. Почек, посједник; благајник Јоко Иванишевић, секретар општине; економ Ђорђевић, секретар општине; за савјетнике: Јован Хајдуковић, секретар Великог Суда и Д-р Стево Огњеновић, обласни физик; за одборнике: Васо Вујић, пекар; Новак Бурић, пекар; Јово А. Поповић, терзија; Радован Дожић, обућар и Благо Маркуш, терзија.

† Официр Петар Р. Митровић. У Улињу умро је 21. јануара о. г. официр Петар Радосавов Митровић, Куч, који се назад 12 година ондјен наставио. Пок. Петар био је познат као лични јунак и четовођа и као такав истакао се већ у својој младости у разним бојевима од г. 1862. и у пошљедњем рату. Као официр народне војске био је 18 година, а затијем је провео 7 година као кабадахија у Двору Њ. Кр. В. Господара. За јунаштво бмо је награђен златном медаљом Обилића, челичним крстом и свим војничким медаљама, а за своје опште грађанске врлине био је одликован и Даниловим орденом. Лака му земља!

ТЕЛЕГРАМИ

Биоград, 5. фебруара. Народна Скупштина примила је у начелу буџет за г. 1908. са 83 против 41 гласа, затијем је приступила претресу буџета у појединостима. На питање односно апанаже Пашић је одговорио, да је влада ставила апанажу у буџет у интересу државном, јер је њена дужност, да учини све што може, како би краљ могао испуњавати дужности монарха. Краљ није захтијевао апанажу, већ је оставио Скупштини, да она то питање уреди. Самосталци и напредњаци противни су апанажи, износећи да ју и сам престолнашљедник одбија.

Петроград, 6. фебруара. У процесу због предаје Портартура Стецел је пред судом достојанствено изјавио, да је он одлучио предају тврђаве без ичијег уплива, мислећи да ће тијем учинити услугу отаџбини. Он је сам за то одговоран и спреман, ако је потребно, да претрпи смртну казну која се тражи.

Биоград, 6. фебруара. У продукењу претреса буџета у Народној Скупштини националац Вељковић констатира, како је српски народ принуђен да се непрестано занима династичким питањима и несугласицама, које постоје између династије Петровића и Карађорђевића. Са Цетиња јавља се о афери с бомбама и о некој интерпелацији, приликом које се је говорило о Србији на најнедостојнији начин. Прије је династија Обреновића сумњичила династију Петровића, а данас династија Петровића сумњичи династију Карађорђевића. — Пашић је изјавио, да између династије Петровића и Карађорђевића не постоје личне несугласице. Влада и Круна задахнути су најусрднијом жељом, да братски односи постоје између ове двије државе.

Биоград, 7. феб. Влада је поднијела Скупштини законски предлог о измјени скупштинског пословника.

Петроград, 8. феб. Стецел је осуђен на смрт, али без губитка стечених права и части. Генералу Фоку досуђен је укор, а генерали Рајс и Смирнов ослобођени су. Суд ће поднијети Цару молбу, да Стецелу промијени казну у десетогодишњу робију с обзиром на јуначку одбрану војске под његовим заповједништвом и на његово лично јунаштво.

Петроград, 8. феб. Из основа су лажне вијести о мобилизацији извјесних војних одјељења у Русији и о кретању војске к југу и центрисању војске с оне стране Кавказа. Русија није предузимала никакве ванредне војне мјере на граници турској. А што се Турске тиче, посланик турски у Петрограду изјавио је министру Извољском, да Турска не престаје бити задахнута најпријатељскијим осјећајима према Русији. Сви дакле гласови о могућем сукобу између турске и руске војске, проста су измишљотина.

Званични огласи

СТЕЧАЈ

У Одјељењу Народне Привреде Министарства Унутарашњих Дјела потребан је један дипломирани *шумар*; један практичар *млекар*, *йчелар* и *виноградар*.

Позивају се сви они, који би жељели на које од поменутих мјеста компетовати, да се пријаве Одјељењу Народне Привреде Министарства Унутарашњих Дјела до 1 априла ове године, и поднесу своја документа, од кога ће потребне услове примити.

Кандидати морају познавати српски језик.

П.Бр. 141. Из Одјељења Народне Привреде Министарства Унутарашњих Дјела, 4 фебруара 1908. год., на Цетињу. 1,3

ОГЛАС

Пошто се за закуп преноса поште и путника посредством аутомобила на путовима између:

Цетиња—Котора, Цетиња—Подгорице—Никшића, Подгорице—Плавнице, Цетиња—Ријеке—Вира—Бара и Бара—Улиња

није нико пријавио са повољним условима до 15 новембра прошле године, то се на основу ријешења г. Министра Унутарашњих Дјела дан лицитације одлаже за 15 марта ове године по ст. кал.

За подробније услове може се свачи обратити канцелацији одјељења. Страним капиталистима дозвољено је конкурисати.

Број 969. Из канцеларије Поштанско—Телеграфског Одјељења Министарства Унутарашњих Дјела, 4. новембра 1908., Цетиње. 1,6

НИКШИЋСКО ТРГОВАЧКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

РАЧУН ИЗРАВЊАЊА НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1907 ГОД.

ИМОВИНА (Активна)

ДУГ (Пасива)

Благајна у каси	2.880 93	Главнина предвиђ. у суми К. 200.000	32.010 32
Мјенице у портфељу	19.601 74	од тога је уплаћено	15 —
Роба на стоваришту	17.258 57	Резервни фонд од преноса акција	9.147 37
на путу	5.882 60	Повјериоци по текућим рачунима	4.402 50
Дужници муштерије	548 76	Дуг по мјеницама акцепти	1.095 —
разни	559 16	Уписнина	188 07
Намјештај	144 34	Преносна камата	1.152 99
Трошкови оснивања	1.135 15	Чист добитак	Круна 48.011 25
Круна	48.011 25		

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1907 ГОД

РАСХОДИ

ПРИХОДИ

Камата улога плаћена	31 33	Роба од продаје робе	1.101 97
Плата	1.584 26	— сконта	1.910 24
Поштарина и брзојави	194 42	Мјеница камата	3.012 21
Разни трошкови	688 45	наплаћено	682 29
Чист добитак	1.152 99	по одбитку прен. камате	188 07
		Камата текућ. рачуна	40 31
		Провизија	4 05
		Разни приходи	100 60
Круна	3.651 45	Круна	3.651 45

Управник, Председник Управног Одбора, За књиговодство,
Паја Каймаџија с. р. Мило Томашевић с. р. Паја Каймаџија с. р.

Чланови:

Трифко Радовић с. р., Мато Чопић с. р., Кап. Обрен Никовић с. р., Симо Филотић с. р.,
Бекшица Шобајић с. р., Крсто Кавача с. р., Симат Гарчевић с. р., Максим Јовановић с. р.,
Синан Лучић с. р., Милош Шобајић с. р.,

Према чл. 60. друштвених правила Надзорни Одбор прегледао је горње рачуне: Изравњања и Губитка и Добитка, упоредио их са свима главним и споредним књигама као и документима и нашао да су у свему тачни и исправни.

Никшић, 27. јануара 1908 год.

Чланови:

Лазар Бољановић с. р., Никола Барзут с. р.,
Ђурица Ђуричић с. р., Душан И. Вујица с. р.

Председник Надзорног Одбора,
Шкејо Кустуџић с. р.

П.п. Бр. 56 1,1

ИСКЉУЧИВО ЗА ЦРНУ ГОРУ

ЗАСТУПНИК ПРОДАЈЕ

Најсавременијих Грамофона и плоча на ЦЕТИЊУ код

НИКОЛЕ КНЕЖЕВИЋА

ПЕЏЕТО, КОЈЕ ПРАЗИ НА ГЛАС СВОГА ГОСПОДАРА. ЗАШТИТНА БИЛЈЕГА.

Велика свјетска фабрика Грамофона The Gramophone and Typewriter Ltd у Лондону, чија је заштитна марка оличена на приложним цртежима, јемчи за солидност Грамофона који се преко мене могу набавити франко на Цетиње, по цјеновнику, као и код саме фабрике, извршити поруџбину нека се обрати мени за ценовник како Грамофона тако и плоча, са најлепшим мелодијама српским и страним.

Препоручујем се за што већу поруџбу како радњама тако и фамилијама за које је Грамофон једна од најлепших фамилијарних забава.

Са поштовањем

Никола Кнежевић.

П. П. Број 37 1—10

ПОЗИВ

Никшићско Трговачко Акционар. Друштво

Извјештава своје акционаре, да ће 17. фебруара ов. год. у 9 сати прије подне у друштвеним просторијама одржати

1 Редовну Главну Скупштину

Са следећим дневним редом:

- 1.) Избор перовође и два акционара за потпис записника скупштинског;
- 2.) Извјештај Управног одбора о раду у 1907. год.
- 3.) Извјештај Надзорног Одбора;
- 4.) Одобрење рачуна и биланса за рад Управног и Надзорног Одбора за 1907. г.
- 5.) Избор два члана за Управни Одбор;
- 6.) Оставка Надзорног Одбора;
- 7.) Избор председника и чланова Надзорног одбора;
- 8.) Евантуални предлози према чл. 47 друштвених правила.

За приступ скупштини служи чланска књижица.

Никшић, 28. јануара 1908 год.

Председник Управног Одбора
р 110 бр. 56 1,1 Мило Тамашевић

ОБЈАВА

Увиђајући потребу, да не могу управљати у својим пословима суд ми је по молби поставио старатеља. Стога позивљем сваког ко самном има рачуна, да се до први Марта тек. год. пријави својим потраживањима поткријепљеним односним исправама моме старатељу г. Зефи Ђокићу из Бара.

Такођер пак обзнањујем сваког да и у будуће не буде имао самном каквих рачуна, јер му се неће ништа признати.
Бар, 28 јануара 1908.

Р. 71 Бр. 52, 1,1

Карло И. Трицте

ОБЈАВА

Из слободне руке продајем моје покретно и непокретно имање, који се састоји:

На Цетињу једна двокатна кућа „Хотел Мостар“ Иванбегова улица Бр. 27. по плану сазидана од тврдог материјала, у коју има једанајест одјељења, а уз исту у авлији кућа једнокатница са кујном и једном собом, а испод цијеле подрум, а до исте магацин. Уз наведено има авлија и башта у износу 1200 квадратних метара површине са четрдест коријена разних воћака за род приспјелих.

У Улцињу селу Речу 26 рала земље, од које се на тринајест шеница сије, а а тринајест су под ливадом на Ушћу Бојане.

Ко жели купити речено имање, нека се пријави потписатом. Услови повољни, а цијена умјерена. За половину новца чекаћу пет година под интерес 6%.

Цетиње, 31 јануара 1908.

Р. 126. Бр. 49. 1,1

Перо Гашић.

ОБЈАВА

17. т. м. продаваћемо куће пок. Неша Кулића у старој вароши на Гувна Станића — за измирење неких дугова — те овим позивамо купце, да тог дана изволе доћи у кафану браће Станића на 2 уре после подне, гдје ће се одржати лицитација.

Заинтересовани нек се изволе обратити за објашњења потписатим старатељима. Подгорица, 7. фебруара 1908. год.

Р. 61, Бр. 65, 1,1

Саво Чубрановић
Саво Станић

КУПУЈЕМ

сваковрсне поштанске марке; цијене повољне.

Р. 11, бр. 346, 17,20

В. Šikloš—(Hongrie).

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Јављамо свима нашим сродницима, пријатељима и познаницима, да смо добили тужну вијест од нашег земљака Спасоја Стругара, да се наш никад непрежаљени син, односно брат

† ДУШАН

у 32. год. свога живота ненадно пресели у вјечност на далеком истоку у граду Владивостоку.

Не можемо пропустити, а да овом приликом не изјавимо на првом мјесту нашу најсрдачнију незаборавну благодарност Њег. Краљ. Височанству Господару, који нам је на дан покајања у големој жалости нашој изјавио своје високо и благонаклоно саучешће преко команди Дворске страже г. Ђузе Ђурашковића и ордонас официра: г. г Вукотића и Томановића.

Срдечно смо благодарни Њег. Високопреосвештенству г. Митрополиту Митрофану на телеграфском саучешћу у нашој жалости; Такође благодаримо свештеницима г. г. Милу Јовићевићу и Илији Ђурашковићу на одржаном парастосу.

Незаборавно благодарни остајемо Цетињанима, Добрљанима, Љуботињанима и Мартинићима, који масама дођоше да нашег Душана оплачу, а понаособ нашој браћи Цеклињанима, који га својски ожалише.

Благодаримо свима и свакоме, који нам лично писмено или телеграфски изјавише своја саучешћа у преголемој тузи и јадима, који нас смрћу нашег ненадно и рано преминулог Душана задесише, чиме нам у велико олакшаше бол рањеног срца нашег.

Ријека, 28. јануара 1908.

Ожалошћени: отац **Перо Јовићевић**; мајка **Љубица**; браћа: **Стево** и **Мићо** са осталом родбином. Р. 203. Бр. 44, 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

С тужнијем срцем јављамо нашим сродницима, кумовима и пријатељима, да се 21. т. м. преселио у вјечност, а 23. предат матери земљи наш никада незаборављени муж, односно отац

официр

† Петар Радосавов Митровић

И ако смо под притиском преголемих туге и жалости сматрамо за најсветију дужност и овим путем изјавити нашу доживотну благодарност Њ. Краљ. Височанству Престолонашљеднику Данилу на Његовом брзојавном саучешћу, којим ни је у многама тугу ублажио.

Вјечито благодарни остајемо министру војном генерал-ађутанту г. Митру Мартиновићу, г. г. бригадирима срдари Јанку Вукотићу, војводи Михајлу Вучинићу, Велиши Лазовићу, Блажу Бошковићу и Ђузи Вукотићу као и Сокол Бацу на њиховијем телеграфскијем саучешћима и г. бриг. М. Ђурашковићу, који се уз покојника при смртном часу нашао и до вјечне га куће испратио.

Тако исто благодаримо свима командирима капетанима, официрима, питомцима официрске школе, гимназистима и другима, који нам телеграфски саучешће изјавише.

Срдачна хвала мјесном лекару г. Др. Стевану Џамањи на његовом свесрдном заузимању и труду око покојника; прецијасном свештенику г. Јовану Вујановићу, који при смртном часу покојника је при болијести кријепио, мртво тијело опојао и до вјечне куће испратио: учитељима: г. Н. Стојићу и Ђ. Ђуришићу с ђацима, који покојника среташе и до вјечне куће испратише. Особита хвала г. Учитељу Ђуришићу и оф. г. Сретену Туковићу, који се с покојником опростише с дирљивијем говорима.

Доживотна хвала чиновништву свијех надлежстава и грађанству вароши и капетаније улцијске, који покојника среташе и до вјечне куће испратише.

Братска хвала нашим племенцима Кучима, који га својски мртвог подворише, оплакаше и до вјечне куће попрастише.

Још једном доживотна хвала свима и свакоме, који ма којим путем притече нам у нашој тузи и жалости.

Улцињ, 26. јануара 1908. год.

Ожалошћени: супруга: **Новка**; синови: **Велиша**, **Војин Зарија**, **Гавро** с осталом родбином. Р. 303, Бр. 46, 1,1

БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском тешког и неизљечивог бола и доживотне туге, која нас задеси смрћу нашег сина, два алама из наших најдрагоцијених наиката

† РИСТА и † ИЛИЈЕ

који у два дана, први 26-ог, а други 27-ог јануара о. г. испустише своје анђелске душице, први у петој а други у другој години, — не можемо а да и овим путем не изјавимо топлу благодарност приликом погребца.

Највећу и доживотну благодарност изјављујемо цјелокупном грађанству пријестонице, обојега пола, које у онако великом броју присуствова погребу и тугу нам у неколико ублажи.

Дубоко смо захвални рођацима и пријатељима са стране, који или лично или путем телеграфа и писма изјавише своје жаљење и саучешће.

Не мању захвалност дугујемо „Цркв. Пјевачком Друштву“, које из почаст приликом оба погребца својом умилном пјесмом увелича ову нашу жалост.

Цетиње, 28. јануара 1908. год.

Ожалошћени

Отац **Марко Гвозденовић**; мати **Васе**; баба **Стаке**; браћа **Блажо** и **Лука**; сестра **Зорка** и остала родбина.

р. 151 број 51 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег нигда непрежаљеног сина односно брата

† АЛЕКСЕ ТОПОВИЋА

писара капетанског суда

који се 25 октобра прошле године послје дугог боловања пресели у вјечност у 33 години свога живота и тијем за вазда своју родбину ожалости не можемо пропустити а да најискреније не искажемо нашу топлу благодарност нашијем милијем племенцима, Пољанима, који сви и са свијем племенскијем старјешинама посјеђиваше болесног Алексу; а по смрти га искрено ожалише и до вјечне га куће испратише, те тијем показаше колику је љубав наш Алекса уживао код Пољана.

Хвала нашијем пријатељима Меденицама, који у великом броју похиташе те присуствоваше спроводу.

Особита хвала г. Др. Садику Стринићу, који се својски заузимао и све могуће чинио, као и г. Перазићу, да нам милог покојника из чељусти немиле смрти изтргне.

Хвала г. г. бриг. срдари Јанку Вукотићу, Јеврему Бакићу, Милану и Гаврилу Церовићу, и свијема онијема, који нам телеграфским или писменим путем указаше своја топла саучешћа и тијем тјешише нашу жалосна срца.

Хвала свијема онијема који нам ма којим начином указаше своја саучешћа хвала г. учитељу Благоју Лекићу, који је с ђацима увеличао спровод.

Доживотна хвала г. г. Симу Терићу и Саву Меденици писару Обл. Суда, који са дирљивим говором опростише с милим нам покојником.

Нека је свијема хвала и вјечно признање.

Поља, 15. јануара 1908.

Ожалошћени: мајка: **Савета**; браћа: **Андреја**, **Тривун** и **Милисав**; снаха **Марица** и остала родбина

Р. 221. Бр. 1,1

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Приликом смрти моје жене, односно мајке

† Велике П. Богичевић

сматрам за своју дужност да се топло захвалим:

г. г. др. Радуловићу, Стринићу и Кујачићу, који се братски и свесрдно заузимаше да покојницу од смрти спасу;

г. г. Блажу Јокановићу, Јошу Костићу, барјактару Благоти Перовићу и др. који су се око самртног одра налазили и покојницу дворили.

Многобројном грађанству и грађанкама подгоричким, Пјевачком друштву „Бранко“ и свештенству, браћи Кучима, госп. учитељу Јагошу Половићу са ученицима, као и осталима, који ми, било присуством, било саучешћем, тугу ублажише.

Још једном нека је топла и срдачна хвала свима и нека сматрају да ћу им до гроба бити захваљан, пошто им своју дубоку захвалност не могу изразити.

Подгорица, 27. јануара 1908. г.

Ожалошћени: Муж: **Периша Богичевић**; дјеца: **Гојко**, **Ђорђе**, **Јанко**, **Милутин** и **Јованка**. Р. 132, Бр. 62, 1,1